

ישראל – טוב", לענין זה שעם ישראל ח"ו זונחים את היצר הטוב, ואז האוייב שהוא היצר הרע, רודף את האדם, וגורם לו לו לחטוא, כי הוא השונא הכי גדול של הבן אדם, כמוכא בב"ב (דף טז:). "הוא שטן הוא יצר הרע הוא מלאך המות".

שבעה שמונה שמות יש ליצר הרע

ג. בגמ' סוכה (דף נב.) דרש ר' יהושע בן לוי שבעה שמות יש לו ליצה"ר. הקב"ה קראו רע, שנאמר: "כי יצר לב האדם רע מנעוריו" (בראשית ח, כא) משה קראו ערל, שנאמר: "ומלתם את ערלת לבבכם" (דברים יטז, יט) דוד קראו טמא, שנאמר: "לב טהור ברא לי אלהים" (תהלים נא, יב) – מכלל דאיכא טמא. שלמה קראו שונא, שנאמר: "אם רעב שנאך האכילהו לחם" (משלי כה, כא). ישעיה קראו מכשול, שנאמר: "סולו סולו פנו דרך הרימו מכשול מדרך עמי" (ישעיה נה, יד). יחזקאל קראו אבן, שנאמר "והסירותי את לב האבן משרכס ונתתי לכם לב בשר" (יחזקאל לו, כו) יואל קראו צפוני שנאמר (יואל ב, כ) "ואת הצפוני ארחיק מעליכם". ובנוסף לשמות האלו, יש עוד שם שמיני שרבינו קורא לו 'כח המדמה'.

(כמוכא בליקוטי מוהר"ן סוף תורה כ"ה).

הקב"ה קורא לו 'רע', כלומר, כל עצה שיש לך מהיצר הרע זה רק בא לרעתך, ולכן אל תשמע לשום עצה שלו. משה רבינו קורא ליצר הרע 'ערל' והוא עורלת הלב, איך אפשר למול את ערלת הלב? אלא הכוונה לבטל את היצר הרע שיושב בין מפתחי הלב. דוד המלך קורא ליצה"ר טמא. שנאמר: "לב טהור ברא וגו'", מכלל דאיכא טמא. מה הפשט? רבינו מסביר (ליקו"מ תורה נ"א) שקדוש זה דבר בפני עצמו, אולם לעומת זאת טהור זה פעולה להיטהר מטומאה, ומזה שדוד המלך מבקש "לב טהור ברא לי אלוקים" סימן שיש לב טמא, ולכן מבקשים מהקב"ה: "זטהר ליבנו לעבדך באמת. שלמה המלך קורא ליצר הרע שונא. שנאמר: "אם רעב שונאך האכילהו לחם".

ועל שם זה מבאר הזוהר חדש – "וְיָדָא הֵיא אֲרִיִּיתָא קְדִישָׁא. קְמָה דְאִתְּ אָמַר, (משלי ט, ה) "לְכוּ לְחַמּוּ בְּלַחְמֵי", כלומר אם שונאך (היצה"ר) רעב, האכילו לחם – זה תורה שנאמר עליה "לְכוּ לְחַמּוּ בְּלַחְמֵי" מה הסיבה שדוקא צריך לתת לו תורה? התשובה: כי אם תאכיל אותו תפילה, הוא גם יתפלל וישתחוה איתך. כי הנה אמרו חז"ל (קידושין ל:): 'בראתי יצר הרע בראתי לו תורה תבלין, והנה לא כתוב בראתי לו 'תפילה' תבלין, אלא כתוב 'תורה', וכתוב שם שאם פגע בכך מנוול זה מושכהו לבית המדרש, ולא לבית הכנסת. והסיבה כי לבית הכנסת הוא יתפלל אתך את כל התפילה, דהיינו שיפריע לך במחשבות זרות בכל התפילה. ורק התורה יכולה לבטל אותו, כי כשאדם מרוכז בתפילה, ממילא מתבטל ממנו היצר הרע. דגומא למה שאמרנו שהיצר הרע מתפלל כביכול עם האדם, כתוב בירושלמי (ברכות פ"ב ה"ד ומובא בתוספות שבת דף קיח: סוד"ה עיין) "מחזיקנא טיבותא לרישא דמנפשיה במודים כרע", אני מחזיק טובה לראש שלי שיוודע מתי מגיע 'מודים' ומשתחוה מעצמו, כלומר שאתאוננו הצדיקים האלו על טירדתם בתפילה, ולכן התפילה לא תעזור נגד היצר הרע, מכיון שהיצר הרע יביא לו מחשבות זרות בתפילה. ומה כן עוזר לשבר את היצר הרע? רק לימוד התורה הקדושה, כמו שכתוב: "לְכוּ לְחַמּוּ בְּלַחְמֵי" – שהתורה היא נקראת בשם 'לחם'.

ישעיהו קרא ליצה"ר 'מכשול'. שנאמר: "הרימו מכשול מדרך עמי" יחזקאל קורא ליצה"ר 'אבן', שנאמר: "והסרתני את לב האבן

פרשת כי תצא ה'תשפ"א / הרה"ג אליהו עטיה שליט"א

לקבלת השיעור במייל:
6537488@gmail.com

על פי ליקוטי מוהר"ן תורה ר"פ (ח"א)

בענין שמונה השמות שנקרא היצר הרע/מה הענין בכל שם/משל השקר והפחתא/משא ומתן באמונה/מעלת הטבילה במקוה/הלב נהפך לאבן, אבל כל התעוררות אפי' הקטנה ביותר שווה/מהו שם 'צפוני'/התורה תבלין כנגד היצר הרע כדי למתק אותו בדוקא/בכחה את אביה ואמה ירח ימים - חודש אלול/הטעם שנענש לדון בדין תורה אפי' שהוא צודק/כיצד יתכן שהמחליף פרה בחמור זה לימוד תורה

בסייעתא דשמיא

יצא לאור ספר

ליקוטי מוהר"ן

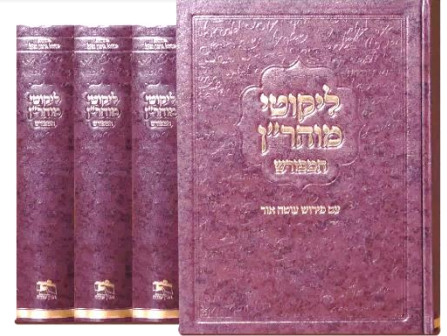
עם פירוש עוטה אור

בארבעה כרכים

ניתן להשיג בטלפון

053-4120355

058-3260155

הזוהר והזוהר חדש

א. הפרשיות של ספר דברים שקוראים בחודש אלול, הם פרשיות שמלמדות אותנו דרך עבודת השם ועבודת התשובה של חודש אלול. ובפרשת כי תצא, הזוהר חדש דורש בתחילת הפרשה מילה מילה על הענין של חודש אלול. ומובא בזוהר חדש וקודם כל חשוב לדעת שאין ההבדל בין זוהר רגיל לזוהר חדש ושניהם נכתבו ע"י רשב"י, רק שהזוהר חדש כשהדפיסו את הזוהר בהתחלה הדפיסו אותו בשלושה חלקים, ואז עדיין לא התגלה הזוהר חדש, ולכן האר"י ז"ל קורא לו 'זוהר כתב יד' כי היה אז עדיין בכתב יד, ואחר כך שהדפיסו את הכתב יד קראו לו בשם 'זוהר חדש'.

דברי הזוהר חדש בפרשתנו וביאורם

ב. פרשת כי תצא וז"ל: "כי תצא למלחמה על איב"ך". רבי שמעון פתח: "זַנַּח יִשְׂרָאֵל טוֹב אוֹיֵב יִרְדְּפוּ" (הושע ח, א). מאי זַנַּח יִשְׂרָאֵל טוֹב? דָּא יִצְרָ הַטּוֹב, דְּשַׁלְמָה מְלָכָא קְרִייה טוֹב. (מה זַנַּח יִשְׂרָאֵל טוֹב? זַה יִצְרָ הַטּוֹב, שְׁשַׁלְמָה הַמְּלָךְ קְרָאוּ טוֹב) דְּכַתְיִב: (קהלת ד, יג) "טוֹב יֵלֵד מִסֶּכֶן וְחָכְם יֵצֵא" (ט) מִמְּלָךְ זָקֵן וְכִסִּיל". אוֹיֵב יִרְדְּפוּ, דָּא יִצְרָ הַרַע, דְּאִיהוּ שְׁנֵאִיָּה דְּבַר נֶשֶׁ, דְּשַׁלְמָה מְלָכָא קְרִייה 'שׁוֹנֵא'. (זה יִצְרָ הַרַע, שְׁהוּא שׁוֹנֵא שֶׁל אָדָם, שְׁשַׁלְמָה הַמְּלָךְ קְרָאוּ שׁוֹנֵא.) דְּסִגְיֵאִין שְׁמֵהּ אֵית לִיהּ. (שְׁשֵׁמוֹת רַבִּים יֵשׁ לוֹ) דְּכַתְיִב, (משלי כה, כא) "אִם רָעַב שְׁנֵאָךְ הֶאֱכִילְהוּ לַחֵם".

דרכו של רבי שמעון בר יוחאי, שהוא מביא איזה פסוק מהנביאים ומהכתובים, ודורש אותו על הפרשה. והזוהר פותח בפסוק בהושע "זַנַּח יִשְׂרָאֵל טוֹב", בגלל שעם ישראל זנחו את הטוב, אז ח"ו 'אוֹיֵב' (היצה"ר) יִרְדְּפוּ. וזהו: "כי תצא למלחמה על אויבך". מסביר רשב"י: שיזנח ישראל את היצר הרע הטוב ששלמה המלך קראו טוב, כמ"ש: "טוב ילד מסכן וחכם". יש לדרוש את השמות ששלמה המלך קרא ליצר הרע הטוב 'ילד מסכן וחכם', וליצר הרע קורא 'מלך זקן וכסיל'. היצר הרע הטוב נקרא ילד, והוא ילד חכם. והיצר הרע נקרא 'מלך זקן וכסיל', בגלל שהוא נמצא אצל האדם מאז שנולד (כמ"ש: "לפתח חטאת רובץ") במשך כל החיים, ולעומת זאת היצר הרע הטוב מגיע רק כבר מצוה, כשהוא נער בן 13, ולכן הוא נחשב אצלך ילד, לעומת היצה"ר שהוא מלך זקן וכסיל. ולכן הזוהר דורש את פסוק "זנח

בשקר שלי, הכל אני ייתן לך. אבל מה לעשות השקר הוא שקר, לכן הוא לפעמים מצליח לשקר על הפחתא, ומעלים ממנה את מה שהרויח, ואז נדמה לאדם לאיזה זמן שהוא מרוויח בשקר. אבל כתוב (מכה ג, ה): "מִשְׁכַּבְתָּ חֵיקֶךָ שְׁמֹר פִּתְחֵי פִיךָ", אשתו של האדם יודעת בסוף אם הוא משקר או לא, וגם הפחתא שהיא אשתו של השקר בסוף תופסת את השקרים שלו – מה שהרויח בשקר, והפחתה עושה הפסד לכל מה שאדם מרוויח בשקר.

משא ומתן באמונה - מעלה ומחזיר את השכינה למקומה

ו. רבינו מביא (ליקו"מ תורה לה ח"א) את לשון התיקוני זוהר (כ"א דף מד:): "זרקא" מאי זרקא? דא אבן, זרקא - דאזדריקת לאתר דאתנטילת מתמן" - זו האבן שנזרקת למקום שנלקחה ממנו. כתוב (תהלים קיח, כב) "אֲבָן מֵאֶסוּ הַבּוֹנִים הֵיטָה לְרֹאשׁ פֶּנֶה", אבן - זו השכינה הקדושה. ברגע שאדם ח"ו משקר במשא-ומתן - הוא משקר באמונה, האמונה זה השכינה הקדושה, והוא גורם ח"ו לשכינה לרדת למקום הקליפות. ומה אתה צריך לעשות? אומר רבינו, לשאת את השכינה ממקום הקליפות ולתת אותה במקומה למעלה. וזה ע"י שאדם עושה משא-ומתן באמונה. אתה נושא ומרים את השכינה מלמטה, ונותן אותה למעלה במקום שנזרקה ונפלה משם.

"כי תצא למלחמה" - המלחמה שיש לאדם כל הזמן יום יום, היא במשא ומתן שלו שיהיה באמונה. והיום המלחמה הזאת שיכת גם ליושבי אוהלי התורה, כי גם אברך בכולל צריך מאוד להיזהר במשא-ומתן שלו שיהיה באמונה. כי גם אברך היום שלומד הוא מקבל מילגה בסוף החודש, וראש הכולל מתאמץ מאוד לשלם לך את המילגה, וכן התורמים שנותנים את הכסף למילגה, הכל זה על דעת שתעסוק בתורה כמו שצריך. בשבילם זה כמו עסק שהם עושים עם האברך, שהאברך ילמד ויהיה להם זכות תורה, ובשביל זה הם נותנים לו ממון. אבל אם אברך באמצע סדר עוסק בעניינים שלו, או בדברים בטלים, אזי לא רק שהוא מבטל תורה, אלא הוא גם מועל במשא ומתן, הוא מועל בהסכם שעשו איתו שיתנו לו ממון בשביל שילמד תורה, ועי"ז תהיה זכות תורה לתורמים למחזיקי תורה. נמצא, שגם ב'אהלך' יש בחינה של משא-ומתן שלא באמונה, ומשא ומתן באמונה נוגע היום בין ליששכר שהם יושבי 'אהל', ובין לזבולון.

מהו הביאור באבא יסד ברתא

ז. וכשזוכה לעות את המשא-ומתן באמונה, ואמרנו אמונה זו השכינה, הוא מתקן ומעלה את השכינה למקומה, כלומר, שהוא מחבר אותה לספירת החכמה. וזה מה שאומר תיקוני זוהר: "זרקא" זו האבן שהוא זורק אותה למקום שהיא באה ממנו. כתוב בזוהר (פינחס דף רנ:): "אבא יסד ברתא". מה זה הסוד הגדול של אבא יסוד ברתא? בזוהר מבואר ש'אבא' - זה ספירת החוכמה. 'יסד ברתא' - זו ספירת המלכות. הקשר של האבא לבת הוא יותר מהקשר של האבא לבן, וכן גם הקשר של האימא לבן זה יותר מהבת. כמ"ש: (בראשית מו, טו) "אֵלֶּה בְּנֵי לֵאָה אֲשֶׁר יָלְדָה לְיַעֲקֹב בְּפָדֵן אֲרָם וְאֵת דִּינָה בְתוּרָה", ופירש"י: הזכרים תלה בלאה והנקבות תלה ביעקב, ללמדך (ברכות ט). 'אשה מזרעת תחלה יולדת זכר, איש מזרע תחלה יולדת נקבה'. הבת נחשבת בת לאביה, והבנים נחשבים ונתלים באם. גם בקבלה יש את הנקודה הזאת, וזהו "אבא יסד ברתא" - הבת היא

מבשרכם (זה יצה"ר) ונתתי לכם לב בשר" - אז (לעתיד) תזכו ללב בשר, אבל עכשיו יש לכם עדיין לב אבן, היינו היצר הרע. יואל קורא ליצה"ר 'צפוני'. כי היצה"ר צפון בתוך ליבו של אדם, הוא כל כך בפנים שאדם אפילו לא מרגיש שהפיתויים האלה מגיעים מהיצר הרע שנמצא בליבו.

היצר הרע נקרא גם 'כח המדמה'

ד. הבאנו שרבינו הוסיף לו שם חדש, וקורא לו כח המדמה. למה כח המדמה? בסיפורי מעשיות (מעשה י"א מכן מלך וכן השפחה), רבינו מספר על הרוצח שהוא רוצה לפתות את היפת תואר, שהיא נשמת משיח. ואיך הוא מפתה אותה? הוא עושה ציפורים שקשורות בחוטי ברזל, שע"י שיעמדו אנשים בתוך החדר וימשכו בחוטים מבפנים, הציפורים יכולות לזמר ולנגן לצלצל ולקשקש בלשונן. הסברנו שהחוטי ברזל האלו רומזו על כל פלאי הטכנולוגיה בחינת היכח המדמה החזק שיש היום, כי זה עיקר הכוח של היצר הרע שעובד בדמיון מאוד מאוד חזק. יש לאנשים מסך, שבו יש הרבה מאוד דמיונות. כל דור ודור יש את הכח המיוחד של היצר הרע של אותו דור. ולכן הצדיק של הדור קורא ליצר הרע בשם שלו לפי הכח שהיצר עובד על אותו הדור. והשם שמתאים ליצר הרע זה ענין של כוח המדמה שיש לנו המון המון דמיונות, שאם נלך אחר היצר הרע שלנו יהיה לנו טוב. ואז מה צריך לעשות? "כי תצא למלחמה על איביך ונתנו ה' אלקיך בידך ושבית שבי"ך

רבינו מסביר בליקוטי מוה"ר"ן (תורה ר"פ ח"א) וז"ל: "הָהָה פְּרָשׁ: "כי תצא למלחמה וכו'", כי תצא, זה בחינות משא ומתן, בחינת (דברים לג, יח) "שָׁמַח זְבוּלוֹן בְּצֵאתְךָ וכו'". כי משא ומתן נקרא בחינת 'צאתך'. רבינו אומר, שיששכר זבולון הם שווים. (אנחנו לא היינו מעייים לומר כזה דבר להשוות את התמכין דאורייתא שמפרנס את התלמיד חכם, לתלמיד חכם בעצמו. אבל רבינו אומר שהם שווים). וכך אומר רבינו: "כי אף על פי שזבולון ויששכר שוים מחמת שזבולון היה מספיק ליששכר, ונאמר עליו "שָׁמַח זְבוּלוֹן", על כל זה נקרא 'צאתך', ויששכר אהל'ך". כי אף על פי כן, עבודת התורה היא פנימיות יותר, והיא למעלה מעבודת המשא ומתן". העבודה של זבולון זה היציאה למשא ומתן כדי לפרנס את הת"ח, והעבודה של יששכר, לשבת באהלה שך תורה, זה עושה בחיצוניות וזה עושה בפנימיות אבל באמת הם שווים בתיקון שהם עושים. כי אלמלא זבולון, לא יכול יששכר לעסוק בתורה. ולכן משווים את יששכר וזבולון.

"כי תצא למלחמה" - מלחמה גדולה יש לנו זה בשעת המשא ומתן לעשות אותו באמונה, בשעת המשא ומתן יש לאדם הרבה דמיונות, שאם הוא לא יעשה את המשא-ומתן באמונה, נדמה לו שהוא ירוויח הרבה, אבל בסוף אדרבה הוא רק נופל מזה.

משל השקר והפחתא

ה. חז"ל (שוחר טוב תהלים ג, יא) אמרו משל על השקר והפחתא, השקר זה שד שנקרא שקר, והוא רצה להיכנס לתיבה של נח. אומר לו נח: אתה לבד בלי בת זוג, ואי אפשר להכניס אותך, כי כתוב "שנים שנים באו אל נח אל התיבה", לכן לך תחפש לך בת זוג. אבל אף אחד לא רוצה להתחתן עם השקר. חיפש חיפש ובסוף מצא את הפחתא, שזו השידה הממונה על ההפסד, לעשות הפסד ונזק לכל דבר. והיא שאלה אותו: מה תיתן לי שאני אהיה בת הזוג שלך? אמר לה: "כל מאי דנסיבנא בשקרא יהיבנא לך". כל מה שאני ארוויח

רבינו אמר שמקוה מציל מרוצחים, כנראה כשהם נסעו בדרך, רבינו ראה ברוח הקודש שלו שכנראה ח"ו איזה שודדים עומדים ליפול עליהם, בין שודדים בגשמיות, או ברוחניות וכנ"ל. ולכן רבינו רוצה מקוה, כי טבילה במקוה היא מצילה מרוצחים. אבל לא רק בדרך, כי גם כשלא נמצאים בדרך, הרוצח הכי גדול זה היצר הרע, והתיקון הראשון כנגדו אמר רבינו שזה מקוה. וזה שאמר דוד המלך: "לב טהור ברא לי אלוקים", דע לך, שהיצה"ר הוא 'טמא', ומה שעוזר לטומאה זה טבילת מקוה.

חשוב לדעת! כשאתה עושה פעולה ברוחניות כמו מקוה, ואתה יודע מה המעלה של הפעולה הרוחנית שאתה עושה, אז הכח של זו הפעולה הוא הרבה יותר חזק. כלומר אם במקוה שלך תכוון במחשבה להכניע את היצר הרע, אז הקב"ה ייתן לך הרבה כוח להכניע את היצר הרע, פי כמה מאחד שלא יודע שהמקוה יש לו את הכוח להכניע את היצר הרע.

הכח שיש ליצר הרע בשאר שמותיו הרעים

ט. נחזור לשמות של היצר הרע: שלמה קורא לו 'שונא', שלמה מברר לך שכל עצה שמגיעה מהיצר הרע ואת העצה שמגיעה מהשונא הכי גדול שלך, וכמו שבגשמיות אתה לא תעז לשמוע לעצה מהשונא שלך, ואפילו שיראה לך שהוא מציע לך עסקה כזו משתלמת ומפתה, אבל עצם העובדה שהעצה הזאת באה מהשונא, אתה בטוח תחשוב שיש פה משהו לא טוב. וכן אומר שלמה המלך שעצת היצר זה עצה שמגיעה מהשונא הכי גדול שלך, ותעשה בדיוק הפוך ממה שהוא אומר לך.

היצר הרע הוא מכשול וכיצד הדרך להינצל ממכשולות

י. ישעיהו הנביא וקורא לו בשם 'מכשול'. ישעיהו בא ללמד זכות על עם ישראל ואומר (ישעיה נז, יד) "סלו סלו פנו דרך הרימו מכשול מדרך עמי", גם הושע נביא התשובה אומר "שׁוּבָה יִשְׂרָאֵל עַד ה' אֱלֹהֶיךָ כִּי כָשַׁלְתָּ בְּעֹנֶךָ" (הושע יד, ב). הנקודה הזאת של היצר הרע, היא שהוא בא לתת מכשולות לאדם, לתת לו מכשול כאן ומכשול כאן. ומה האדם צריך לעשות כדי להינצל ממכשולות? הוא צריך 'אור'. ע"י שיש אור אתה ניצל מהמכשולות. מה זה האור הזה? האור הוא קודם כל תורה. כמ"ש (משלי ג, כג): "כִּי נֵר מִצְוָה וְתוֹרָה אֹר", ה'אור' הזה הוא הענין של ה'תפילה', כמוש שכתוב (בראשית ו, טז) "צַהֵר תַּעֲשֶׂה לְתַבְּחָה". רבינו מסביר (ליקו"מ תורה ק"ב) שעל ידי התפילה אתה זוכה לבחינת (תהלים כז, א) "לְדָוִד ה' אֹזְרִי וְיִשְׁעִי", הקב"ה הוא 'אור', והאור הזה הוא מה שמציל אותך ומאיר לך לראות את המכשולות של היצר הרע. יוצא שכדי להינצל ממכשולות היצר אתה צריך להדליק אור, ואיך אתה עושה את זה? ע"י תורה שהיא אור, וע"י תפילה שהיא בחינת 'צוהר' – שהוא אור של האבן טובה, או האור שנכנס דרך החלון. א"כ יש לנו פה של התחזקות בתפילה שהיא בחינת 'אמת', שאדם מתפלל באמת כשפיו ולבו שווים, ושם את אמת המחשבה שלו בתוך התיבות של התפילה, וזוכה לאור וניצל ממכשולות.

הלב נהפך לאבן. אבל כל התעוררות אפ"ל הקטנה ביותר שווה

יא. יחזקאל קורא לו 'אבן', ואנחנו צריכים להחליף את לב האבן בלב בשר, ואומר (יחזקאל לו, כו) "וְהִסְרֵתִי אֶת לֵב הָאֲבֶן מִבְּשָׂרְכֶם וְנָתַתִּי לְכֶם לֵב בָּשָׂר". וזה דבר שאנחנו מאוד מרגישים היום, יש לי

מהאבא. ולכן כשרוצים לקחת את ה'אבן' (שהיא ספירת המלכות) ולהעלות אותה בבחינת "אָבֶן מְאֻסוּ הַבּוֹנִים הֵיטָה לְרֹאשׁ פְּנֵה", והיא עולה להיות עטרה. ואפילו עולה להיות מעל החכמה, עולה להיות כתר, בסוד "אני" ו"אין" – כמו שכתוב (ישעיה מד, ו) "אֲנִי רִאשׁוֹן וְאֲנִי אַחֲרוֹן וּמִבְּלִעְדֵי אֵין אֱלֹקִים", הכוונה ש'אני' זה ספירת המלכות, היא עולה ומתעלה עד שהיא נעשית כתר, "אשת חיל עטרת בעלה". וזה הכוח העצום של מי שזוכה לעסוק במשא-ומתן באמונה, לתקן את האמונה והשכינה.

"כי תצא למלחמה", רבינו מסביר כשאדם יוצא לשוק או כשיוצא לכולל שזה אותה הבחינה של לצאת למשא ומתן, ואז מגיעים אליו כל שמונה השמות שהם שמונה בחינות של יצר הרע (שבע שמות שאמרנו: דע, 'ערל', 'טמא', 'שונא', 'מכשול', 'אבן', 'צפוני', ובנוסף 'כח המדמה' של רבינו) ומנסים להכשיל אותו במשא ומתן שלא באמונה. כבר אמרנו שהקב"ה יוצרו של היצר הרע קורא לו רע, ללמד אותנו שכל עצה ועצה שמגיע מהיצר הרע היא רק לרעתנו חס ושלום.

ומשה רבינו קרא ליצר הרע 'ערל', 'ערל' מסמל את התאוה הכללית, לערל יש תאוה גדולה מאוד, עד שהרמב"ם כותב בענין מילה שיש בה למעט את התאוה שלנו. רבינו מביא בליקוטי מוהר"ן כמה פעמים (ע' תורה ב') את הזוהר הקדוש (ויקרא טו): "עֲקָרָא דִּי צִרְיָא בִישָׂא עַל עֲרִינָא". היצה"ר של עריות שיש לו הוא קשה וחזק מאוד. ולכן משה רבינו קורא ליצר הרע 'ערל'. שהרי כתוב בגמ' (סנהדרין סג): "לא עבדו ישראל עבודה זרה אלא להתיר להם עריות בפרהסיא". אפי' עון עבודה זרה הכי חמור, היה כדי להתיר להם עריות.

דוד המלך קראו 'טמא'. ומלמד אותנו שאחד הדברים שמועיל הרבה כנגד היצר הרע, זו טהרת המקוה. רבינו אומר בשיחות הר"ן (שיחה קמ"א) כשאדם רוצה לעשות תשובה התיקון הראשון הוא טהרת מקוה. כתוב בחיי מוהר"ן (אות ע"ה) ש'מקוה מציל מרוצחים'. מה הכוונה בפנימיות? הרוצח הכי גדול שיש כנגד האדם, זה היצר הרע שהוא מלאך המות, וכל החיים של האדם הוא רוצה להרוג את האדם ברוחניות, וההצלה הגדולה מהרוצח הזה זו טהרת המקוה, כשאדם טובל במקוה הוא מחליש את היצר הרע שלו.

הסיפור במקוה שעשה ר' יצחק ליב מטעפליק לרבינו

ת. מסופר (שיח שרפי קודש ח"ב אות קל"ח) שפעם אחת רבינו נסע עם ר' יצחק ליב מטעפליק שהיה בעל מופת, ופתאום באמצע הדרך רבינו אמר אני מאוד רוצה לטבול עכשיו מקוה. אמר לו רבי יצחק ליב, אתה רוצה מקוה בבקשה אני יעשה לך (רבי יצחק ליב היה פועל מופתים גדולים, והיה עליו מחלוקת מאוד גדולה ורבינו ראה שחולקים עליו ורוצים להפיל אותו, ואז הוא קרב אליו את רבי יצחק, אבל הוא התנה איתו שהוא לא יעשה מופתים וע' בכתבי אנשי שלומנו עמ' תסד אות לט), רק תתן לי רשות, ואני יעשה מקוה. ורבינו הסכים. ור' יצחק ליב ירד מהעגלה ועם המקל שלו עשה עיגול ונתן מכה על אמצע העיגול, ונהיה בור מים מקוה, ורבינו ירד וטבל. וההמשך של הסיפור מבהיל. אחרי שרבינו טבל ועלה, רבי יצחק ליב מבקש רשות שגם הוא רוצה לטבול במקוה הזה שהוא עשה, ואמר לו רבינו: "אתה לא טובל בו". הסיפור מבהיל, אין לנו שום כלים להבין את הסודות הנפלאים של רבינו, אבל לפחות אנחנו מרגישים את הקדושה העצומה בסיפור הזה, בפרט בענין הזה שרבינו סירב לר' יצחק ליב שלא יטבול.

ולכן אל תלך אחרי המצפון, יש לך את הקב"ה, יש את התורה, יש חכמי ישראל, וזה הדבר היחיד שיכול לכוון אותך, ואילו המצפון זה סכנה מאוד גדולה. כמה פעמים אני מביא את הדוגמה הכואבת בענין המצפון, את הדוגמה של 'המתות חסד', יש רופאים שבטוחים על-פי צו מצפונם שברגע כשהפ מנתקים יהודי בעל יסורים ממכשיר הנשמה שהם עשו איתו את החסד הכי גדול, כדי שהוא לא יסבול יותר, אבל באמת הם רוצחים, וזה ה'צפוני', יש לו מצפון, אבל אין לו תורה. אנחנו לא הולכים לפי המצפון שלנו, אנחנו הולכים לפי התורה, זה היצה"ר שצפון בליבו של האדם.

השם השמיני של היצר הרע איך שרבינו קורא לו 'כח המדמה', המרמו על הטכנולוגיה המתפתחת שהתחילה כבר להתפתח בימיו. וכמה פעמים רבינו דיבר על החידושים שעתידיים להיות בעולם, כמו בסיפורי מעשיות מעשה י"ג שהוא רומז שם על הטלפון, שזה בחינת השלכת קולות, וכן הוא דיבר על הפקס (בליקו"מ תורה י"ז ח"א), וכל מיני דברים יפים שרבינו רמז לנו על הטכנולוגיה שתתפתח, וראינו את זה כבר היום בדור שלנו בעיניים. והטכנולוגיה הזאת היא הכוח המדמה המסוכן ביותר שמשמש בו היצר הרע, ולכן רבינו קורא לו בשם שמיני בשם 'כח המדמה'. וכותב רבי נתן (ליקו"מ סוף תורה כ"ה ח"א): **אַחַר שְׁאֵמַר מֵאִמֶּר הַנִּלְוֵל, וְשֵׁם מְכַנֶּה וְקוֹרֵא כָּל תַּאֲוֹת הַיֵּצֶר הָרַע בְּשֵׁם כַּח הַמְדָמָה, אָמַר אָז: צְרִיכִין לְקַרְא לֹו וּלְכַנּוֹת לֹו שֵׁם אַחֵר, הֵינּוּ לְהַפְעֵל דְּבָר וְהַיֵּצֶר הָרַע צְרִיכִין לְקַרְתוֹ אוֹתוֹ בְּשֵׁם אַחֵר, דְּהֵינּוּ שְׁלֵא לְקַרְתוֹ עוֹד בְּשֵׁם יֵצֶר הָרַע, רַק בְּשֵׁם כַּח הַמְדָמָה. וְאָמַר זֹאת בְּדֶרֶךְ שְׁחֹק, אֲבָל הַכְּנִיתִי שְׁהֵי לֹו בְּזֶה כְּנִיחָה שְׁלֵמָה.**

התורה תבלין כנגד היצר הרע כדי למתק אותו בדוקא

יג. נמשך בזוהר הקדוש: 'ועל דא בעי בר נש לשוואה מלין דאורייתא עליה, בגין דיהא תבירא ביה, דלית ליה קטרוגא ליצר הרע, בר מלין דאורייתא'. (ולכן צריך אדם לשים עליו דברי תורה, כדי שיהיה שבור בו, שאין קטרוגא כנגד היצר הרע. פרט לדברי תורה) ידועה הגמרא בקידושין (דף ל' וסוכה נב): **"בראתי יצר הרע בראתי לו תורה תבלין".** יש כאן חידוש יפהפה, למה כתוב שהתורה היא תבלין, ולא כתוב שהתורה היא סכין כדי לשחוט את היצר הרע? אלא שהתבלין בא כדי למתק את המאכל שיהיה טעים, ולכן גם התורה לא הורגת את היצר הרע, כי עדיין צריך את היצר הרע לעבודת השם, כמו שאומרים 'ותכוף יצרנו לעבודתך'. וכמו הלשון הנפלאה של הזוהר כמבואר במדרש הנעלם פרשת תולדות (זוהר ח"א דף קלח, וז"ל: **אָמַר לִיָּה (ר' יהודה לר' יצחק), חֲסִידָה הִכִּי אֲצַטְרִיף יֵצֶר הָרַע לְעוֹלָם בְּמַטְרָא לְעוֹלָם, דְּאֵלְמָלָא יֵצֶר הָרַע, חֲדוּתָא דְשְׁמַעְתָּא לֹא לִיָּהוּ, וְתַרְגוּם: צְרִיף יֵצֶר הָרַע לְעוֹלָם בְּגוֹשְׁמֵי לְעוֹלָם. שְׁאֵלְמָלָא יֵצֶר הָרַע, חֲדוּתֵי הַשְּׁמוּעָה לֹא תִהְיֶה. הַתַּעֲנוּג שֶׁל הַמִּתִּיקוֹת שֶׁאֵדָם נִהְיָה מִלִּימּוּד תּוֹרָה, הַמִּתִּיקוֹת הַזֶּה מְגִיעָה מַחֲלֵק הַיֵּצֶר הָרַע שְׁבָאָדָם, כִּי כָּל תַּעֲנוּג גִּשְׁמִי זֶה בַּחֲנִינֵי יֵצֶר הָרַע שֶׁהוּא מְמוֹתֵק, וְזֶה הָעֵנִין שֶׁל תַּבְלִין.**

התורה אינה רק כנגד היצר הרע, אלא גם מחזקת את היצר הטוב

יד. אבל התורה מחזקת את היצר הטוב שלך, כי 'לא העם הארץ חסיד', אם יש לך יצר טוב מאוד, אבל לא למדת תורה, אז מה היצר הטוב ייעץ לך לעשות, הרי לא יודע שום דבר, ולכן קודם כל התורה היא מחזקת את היצר הטוב שלך, ונותנת לך את ההנחיה מה לעשות עם היצר הטוב. אבל היא גם כן משברת את היצר הרע. והזוהר לומד זאת מהפסוק (דברים ו, ו): **'וְהָיָה הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֲשֶׁר אָנֹכִי**

לב אבן, אני לא מתעורר, עוד מעט כבר אנחנו בשליש אלול, ואני עדיין לא מספיק מתעורר. אמנם כל אחד מתעורר משהו בחדש אלול. יש זוהר (פר' תרומה ק"ג ע"ב) וז"ל: **"לית רעותא טבא מתאביד"** (אין שום רצון טוב שהולך לאיבוד. ורבי נתן מרבה מאוד להביא את הזוהר הזה, בפרט בספר 'עלים לתרופה', רבי נתן מחזק את הבן שלו ר' יצחק הרבה עם הזוהר הזה). באלול הזה היה לי ולכל אחד כמה וכמה פעמים שהתעורר ועשה איזה אנחה, עשה התבודדות וחזר בתשובה אל השם. ואפילו שעדיין אני מרגיש שהלב שלי הוא לב אבן, בכל אופן הספקתי להתקרב אל השם, ולהתפלל ולומר תהלים בכוונה, אבל כל אחד אומר עדיין על עצמו: איפה אני, למה אני לא מרגיש התעוררות חזקה והחלטית, בכל פעם שהיה לי כזה רצון כל פעם שהרגשתי איזו חשק של התעוררות, איזה רצון לעבור את הקב"ה יותר, רצון לעשות תשובה, למה זה לא ממשיך להיות רצון גמור שיהפוך אותי ליהודי כשר, ולפעמים אדם נשבר מזה, שהוא עושה כל כך קצת. ולכן מאוד חשוב לזכור את הדבר הזה: **"לית רעותא טבא מתאביד"**.

ולמה דוקא באלול? היות שבאלול מדברים הרבה מאוד התעוררות, כל אחד מנסים לעורר אותו, אבל צריך לדעת, שאלול זה בחינת 'רצוא ושוב'. מי שבאלול יהיה רק בבחינת 'רצוא', יתייבש ויפול לגמרי. אנחנו צריכים כל הזמן 'שוב', וכל הזמן עבודה של ההתחזקות. ולכן כל פעם באלול הזה, שהתעוררתי ונאנחתי על המצב שלי, שרציתי לעבוד את הקב"ה, כיוונתי יותר בתפילה, אמרתי את הסליחות יותר בכוונה, כל נקודה כזו הקב"ה מצרף אותה וזוכר אותה, והיא לא נשכחת לנצח. וכדי להסיר את הלב אבן שבתוכנו, צריך לשבור את האבן הזה. ואיך שוברים אותו? ע"י "אם פגע בך מנוול זה – מושכהו לבית המדרש". וכמו שדורשת הגמרא (קידושין ל:): **"אם אבן הוא נימוח, אם ברזל הוא מתפוצץ"**, וזוכה להחליף את הלב אבן ללב בשר.

רבינו אמר (חיי מוהר"ן שלי"ט) **שְׁלֵעֵתִיד יִהְיֶה כָּל הָעוֹלָם אֲנָשִׁי בְּרִסְלָב חֲסִידִים, דְּאִיתָא בְּמַדְרָשׁ (בְּרֵאשִׁית רַבָּה לז, כא) עַל פְּסוּק: 'וְנִתְּנִי לְכֶם לֵב בְּשָׂר' – אֵל תִּקְרִי בְּשָׂר אֶלָּא בְּסַר, שְׁהֵיָה כָּל אֶחָד בּוֹסֵר בְּחֵלֶק שֶׁל חֲבֵרוֹ. 'לֵב בְּסַר' אוֹתִיּוֹת בְּרִסְלָב, ע"כ. וְזוֹ נְבוּאָה שְׂרוּאִים שֶׁמִּתְקַיֶּמֶת, כִּי בִרוּךְ ה' מִתְקַרְבִּים הַמוֹנִים הַמוֹנִים אֵל דֶּרֶךְ רַבִּינוּ הַקְּדוֹשׁ. וְמָה הַכּוֹוֹנָה שִׁיהִי בְּרִסְלָב? שִׁוְצִיאֵו אֵת לֵב הָאֲבֵן מִבְּשָׂרָם, וְאִזּוּ יִזְכּוּ לֵב לֵב בְּשָׂר. כִּי לְמַעֲשֵׂה זֶה שִׁישׁ קוֹשִׁי בַּעֲבוּדַת ה' זֶה בְּגַלְל שִׁישׁ לֵב לֵב אֲבֵן, בְּלִי חַיּוֹת, וְזֶה מָה שֶׁאֲמַר יַחְזַקָּאל וּמְגַלָּה לֵבנוּ שְׁלֵעֵתִיד לְבָא נִזְכֶּה כּוֹלְנוּ לֵב לֵב בְּשָׂר, הַנְּבִיא מְעוֹדֵד אוֹתָנוּ, שֶׁהַלֵּב הַאֲטוּם שֶׁלֵּנוּ יִהְיֶה לֵב בְּשָׂר.**

לא לעבוד את ה' לפי המצפון שלך, אלא לפי התורה

יב. יואל קורא לו 'צפוני'. הסברנו מכיון שהוא צפון בליבו של האדם. הרב גינבורג מבאר שה'צפוני' מרמז על המצפון. לפעמים כשאדם עושה דברים לפי המצפון שלו, הוא בבעיה מאוד קשה. כי יש אדם שהולך בהפקר, אז הוא יודע שהוא לא בסדר, וכשאדם יודע שהוא לא בסדר הוא יכול לחזור בתשובה, אבל יש אנשים שאומרים לך מה אתה רוצה מהחיים שלי, אני לא גנב לא רוצח, אני לא עושה עבירות, אני בסדר. אבל הוא לא עובד את הקב"ה בכלל. ואדם כזה הכי קשה שיחזור בתשובה, כי הוא חושב כל הזמן שהוא בסדר. ה'צפוני' – זה אדם שהולך לפי צו מצפוננו, אפילו שיש לו מצפון יחסית עם דרך ארץ, אבל עדיין הוא מאוד מאוד רחוק מתשובה.

רואים אשת יפה תואר בענין של "אִשָּׁה יְרֵאת ה' היא תתהלל"? שמעתי לפני שנים מאבא שלי חידוש, כתוב: "שֶׁקֶר הַחֵן וְהַקֵּל הַיְפִי אִשָּׁה יְרֵאת ה' היא תתהלל" – במה היא תתהלל? בחן וביופי. והפירוש הוא: החן – זה אפס, היופי – זה אפס, אבל אשה יראת ה' זה ה'אחד, כאשר אתה מצרף את שני האפסים לאחד, זה מאה, וממילא אומר הזוהר מה שכתוב "אשת יפה תואר" זו הנשמה. מה הכוונה? "שֶׁקֶר הַחֵן וְהַקֵּל הַיְפִי, אִשָּׁה יְרֵאת ה' היא תתהלל" – במה? בחן וביופי. כי רק אשה יראת שמים יכולה להתהלל בחן וביופי שלה – כי הוא חן של אמת, ויופי אמיתי יופי הנשמה. לכן הזוהר מפרש את הפסוק הזה "אשת יפת תואר" – על הנשמה.

ממשיך הזוהר: "דְּהָא בְּכָל יוֹמָא וְיוֹמָא, אֵינוֹן סִיעֵן וּמְנַהֲיָן דְּנִשְׁמָתֵין, וְאֵינוֹן סִיעֵן וּמְנַהֲיָן דְּיִצְרָהּ, אֵינוֹן בְּקִטְרוֹנָא תְּדִירָא, מְקַטְרָגִין אֵלֵין בְּאֵלֵין, וְכָל שְׁיִיפִין דְּגוֹפָא בְּצַעְרָא בִּינְיִיהוּ, בֵּין נִשְׁמָתָא וּבֵין יִצְרָהּ. כְּלוּמַר, כָּל הַזְמַן יֵשׁ אֶת הַסִּיעוּת שֶׁל הַיִּצְרָה עִם הַשְּׂמָאלִי שְׂבֻלָּב, שֶׁהֵם מְנַסִּים לְהִילָחֵם עִם הַסִּיעוּת שֶׁל הַנִּשְׁמָה שֶׁלָּנוּ שׁוֹהַ יִצְרָה טוֹב, וְכָל הַזְמַן יֵשׁ מִלְחָמָה בֵּינֵיהֶם.

עוד אומר הזוהר: "וְהַסִּירָה אֶת שְׂמֵלַת שְׂבִיָּה". מאינן כְּסוּ דְמִסְאָבָא וְיִנְיָן בִּישִׁין מְחֻבָּא דְעִגְלָא". מסביר הבעל שם טוב הקדוש, (פ' כי תצא אות 1) כשלוקחים את האשת יפת תואר בשביה מלבישים אותה בגדים צואים, שהם העוונות. כשאתה באמת רוצה לחזור בתשובה, אתה צריך להסיר את הבגדים הצואים זו בחינה כמובן של תשובה.

בכתה את אביה ואמה ירח ימים – זה חודש אלול

י. עתה העיקר זה היה להגיע למשפט הבא של הזוהר: "וּבְכַתְהָ אֶת אֲבִיהָ וְאֶת אִמָּהּ יָרַח יָמִים, דָּא הֵיא יָרַח דְּאֵלּוּל". כלומר שהענין של "ובכתה את אביה... ירח ימים" זה הבכי בחודש אלול. ראש הישיבה רבי שמואל אוירבך במשך שלוש שנים בפרשת כי תצא, כל פעם פתח את השיחה שלו בזוהר הזה, בשנה הראשונה הוא אמר: "ובכתה את אביה... ירח ימים" – זה חודש אלול. בשנה השנייה הוא אמר: "כתוב בזוהר חדש", וכן כתוב גם כן באור החיים הקדוש. ובשנה השלישית הוא אמר: כתוב בזוהר חדש פר' כי תצא, וכן גם כיוון מדעתו האור החיים הקדוש, אף על פי שבימי עדיין לא נתגלה הזוהר חדש. כל פעם בכל שנה ושנה הוסיף לנו עוד פרט.

אז המקור לענין הזה שבחודש אלול דוקא מרבים בבכייה, זה מהזוהר הזה, ואת מי היא בוכה? "את אביה ואת אמה ירח ימים", לפי הזוהר הכוונה למוחין. הראש ישיבה הביא את הפסוק (ירמיה ב, כו) "אֲמַרְיִם לְעֵץ אָבִי אֲתָה וְלְאֶבֶן אֲתָה יִלְדָתְנִי", בכל דור ודור יש את העץ והאבן שהולכים אליו, ועל זה אדם צריך לבכות במשך חודש ימים, ואז זוכים למה לעשרת ימי תשובה. הגאון מווילנא אומר שכל פעם כשאדם רוצה להתרגל לאיזה דבר הוא צריך לעשות אותו במשך חודש, (כמו בענין של 'משיב הרוח ומוריד הגשם' ומוריד הטל' 90 יום), כל דבר שאדם רוצה להיכנס להרגל שלו אז זה לוקח חודש. אם אדם זוכה לבכות בחודש אלול – מתרגל לבכייה ותשובה חודש שלם, אז כבר בעשרת ימי תשובה זה כבר ילך לו בקלות כמו שצריך.

הטעם שנענשים לדון בדין תורה אפי' כשהם צודקים

יה. דיברנו על ענין משא-ומתן באמונה. אומר רבינו (בתורה ר"ט) וז"ל: "דַּע מִי שְׂצָרִיךְ לְדוֹן לְפָנַי דְּיָנִים בְּדִין תּוֹרָה זֶה לּוֹ עֵנֶשׁ וְנִקְמָה, שֶׁהַתּוֹרָה נֹקְמַת בּוֹ, כִּי בְּאֵמַת כָּל הַמִּשָּׂא וּמִתָּן הוּא תּוֹרָה, כִּי לְמִשְׁלַח

מִצְוֵה הַיּוֹם עַל לְבַבְךָ" – שזו התורה הקדושה – "על לבבך" על שני הלבבות שלך, הימני והשמאלי, על היצר הטוב כדי שהוא ידע מה לייעץ טוב, בלי תורה הוא לא יודע מה לייעץ לך, (ואלי הוא ייעץ לך כמו מצפון) אבל גם על היצר הרע לשבר אותו. וזהו שאומר הזוהר הקדוש: "אָמַר לִיה רַבִּי יְהוּדָה (לרבי שמעון), יִצְרָה טוֹב מֵאֵי בְּעֵי מְלִין דְּאֹרִייתָא? (מה יצר הטוב צריך דברי תורה?) אָמַר לִיה, יִצְרָה טוֹב אֲתַעֲטֵר בְּהוּ, וְיִצְרָה רַע אֲתַכְנַע בְּהוּ" (יצר הטוב מתעטר בִּהָס, ויצר הרע נכנע בִּהָס) וכמו שהסברנו שיצר הטוב יודע איך לייעץ לך לטוב.

החזון איש אמר שעיקר החיווה באלול להוסיף בלימוד תורה

טו. ממשיך הזוהר הקדוש: "וְעַל דָּא: 'כִּי תִצֵּא לְמִלְחָמָה עַל אֹיְבֶיךָ' דָּא אִיהוּ יִצְרָה רַע. דְּאֵינוֹן צְרִיכִין לְמִיפֵק לְקַבְּלִיהָ בְּמִלִּין דְּאֹרִייתָא, וְלִקְטָרְגָא לִיה, (זהו יצר הרע, שאנו צריכים לצאת בִּיגְדוֹ בְּדַבְרֵי תוֹרָה, וְלִקְטָרְגָא עֲלֵין) וְכִדִּין יִתְמַסֵּר בִּידָא דְּבַר נֶשׁ. (ואז ימסר בידי האדם) כְּמָה דְּאִתְמַר, (כְּמֵו שְׂנַאֲמַר) 'וְנִתְּנוּ ה' אֱלֹהֶיךָ בְּיַדְךָ וְשְׂבִיתָ שְׂבִי'". כשאתה יוצא למלחמה על אויבך שזה היצר הרע, איך תצא עליו? ע"י מילין דאורייתא. ראש הישיבה שלי רבי שמואל סיפר בשיחה של פרשת כי תצא, על כמה גדולי ישראל שהיו מאוד מתחזקים בלימוד המוסר בעבודות של יראת שמים בחודש אלול. והוא הזכיר את החזון איש שאמר, שעיקר ההתחזקות שצריכה להיות באלול זה להוסיף בלימוד התורה. רבי שמואל מאוד הדגיש ואמר שאף על פי שבדאי אלו ואלו דברי אלוקים חיים, ושיש להוסיף בלימוד מוסר וספרי יראה, אבל הוא מאוד הדגיש את דברי החזון איש שאמר שהעיקר באלול להרבות בעוד לימוד התורה.

ולכאורה זה מפורש פה בזוהר, כי מפרש את הפסוק: "כי תצא למלחמה על אויבך", שכדי להילחם עם היצר הרע ובפרט בחודש אלול שזה עיקר הזמן שיש סיעתא דשמיא מיוחדת ועזרה מהקב"ה לנצח את היצה"ר, זה על ידי שתוסיף עוד ועוד בלימוד התורה. וע"י הלימוד ע"י זה אתה תנצח את היצה"ר. וכלשון הזוהר: "דְּאֵינוֹן צְרִיכִין לְמִיפֵק לְקַבְּלִיהָ בְּמִלִּין דְּאֹרִייתָא, וְלִקְטָרְגָא לִיה", אנו צריכים לצאת כנגד היצר הרע בדברי תורה ולהילחם בו.

"וְכִדִּין יִתְמַסֵּר בִּידָא דְּבַר נֶשׁ", ואז הוא ימסר בידינו כמ"ש: "וְנִתְּנוּ ה' אֱלֹהֶיךָ בְּיַדְךָ וְשְׂבִיתָ שְׂבִי'". הרי כתוב: "אלמלא הקב"ה עוזרו אינו יכול לו". אם אתה לומד את התורה אתה מקבל עזרה מיוחדת מהקב"ה. וזוכה: "לושבית שבינו" מה הפירוש 'שבינו' כי יש אצל היצר את השבי שהוא לקח ממני, את הקדושה שהוא שבה ממני, את זה אני בא ומוציא ממנו חזרה.

וכאן אומר הזוהר בלשון חזקה מאוד: "אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן: וְיֵעַל דָּא, וְיֵעַל עַל דָּא, (וְיֵעַל עַל דָּא וְיֵעַל עַל דָּא) "תַּחַת עֶבֶד כִּי יִמְלוֹךְ וְנִבֵּל כִּי יִשְׁבַּע לְחָס" (משלי ל, כב), דְּהָא יִצְרָה טוֹב אֲשֶׁתְּבֹאֵי בִידֵיהּ, וְאִיהוּ מְלַךְ עֲלֵיהּ". (שהרי יצר הטוב נשבע בידו, והוא והיצה"ר מְלַךְ עֲלֵינוּ). וזה ממש הענין של מעשה י"א בסיפורי מעשיות, כי זה החילוף של בן המלך ובן השפחה, בן המלך זה יהיה יצר הטוב שנשתבה ביד יצה"ר שהוא בן השפחה, ומולך עליו, "תַּחַת עֶבֶד כִּי יִמְלוֹךְ וְנִבֵּל כִּי יִשְׁבַּע לְחָס". והתפקיד שלנו להמליך את היצר הטוב.

הנשמה היא אשת יפת תואר, מנין?

טז. וממשיך הזוהר: "אֲשֶׁת יִפֹּת תֹּאֵר, דָּא הֵיא נִשְׁמָתָא (זו הנשמה) כְּמָה דְּאִתְּ אָמַר (משלי לא, ז) 'אִשָּׁה יְרֵאת ה' היא תתהלל". איפה

מחשבה דיבור ומעשה מתקנים במשא ומתן

כ. רבי נתן מסביר (הל' דינייני ה"ד אות ד') בסיכום של התורה הזאת שאדם צריך לתקן ג' דברים: והסימן לזכור אותם זה: מחשבה, דיבור, ומעשה. מחשבה – זה מה שאמרנו שכל פעם כשאתה עוסק במשא-ומתן תחבר את המחשבות שלך לגיני התורה, אתה נותן לבן-אדם תשלומים, תחשוב וותדון בדעתך האם יש פה בעיה של ריבית או לא. וצריך להתעורר ולבדוק על כל הבעיות, ואם אתה לא יודע תשאל שאלת רב, יש הלכות על כל פעולה, היום כמעט כל העסקאות שלנו הם בסיפור של אבק ריבית, בפרט כשעושים תשלומים והנחות, ואדם לא שם לב ולפעמים זה גם כן יכול להיות ריבית גמורה. ז"א אם אתה משלם לי עכשיו זה מאה, אם אתה רוצה 5 תשלומים זה 120, זה ממש ריבית, ואם זה בדרך מכירה זו ריבית מדרבנן, והדינים הם מאוד נוהגים למעשה. ובאמת ואדם מאוד נהנה כשהוא לומד דבר שזה הלכה למעשה לביזנס שלו, ואז הוא זוכה לחשוב תורה בתוך המשא ומתן, אז קודם כל זה במוחין.

אחר כך דיבור שיהיה הדיבור שלך אמיתי, כי משא ומתן באמונה, פירושו שהדיבור שלך דיבור אמת. ההבטחה שלך לעמוד בזמנים, היא הבטחה אמיתית. לעמוד בטיב החומר שאתה נותן, הרבה פעמים אדם משבח ואומר: כן זה 100% טוב, והקונה סומך על הדברים שלך, ולפעמים זה לא בדיוק ככה, וגם אתה בעצמך יודע שזה לא אמת מה שאתה מבטיח לו, הדיבור שלך לא אמת. על זה נאמר "משא ומתן באמונה", שיהיה ההן שלך הן, והלאו שלך לאו.

ויש את המעשה, מסביר רבי נתן שזה להעלות את מה שנמצא במשא-ומתן למטה לעלות את ניצוצות הקדושה למעלה. הרי המילה 'משא' זה מלשון להשיא להרים, ומתן זה לתת, כמו שאמר הוזהר: "זִרְקָא – דְּאִתְדִיקַת לְאִתְרִיגְתִּיל מִתְמִין". להעלות את השכינה למקומה זה דוקא ע"י הענין של משא-ומתן באמונה. ולכן צריך זהירות גדולה מאוד בדיני ממונות.

עבירות שבין אדם לחברו אין יוה"כ מכפר

כא. כתוב שעבירות שבין אדם לחברו אין יום הכיפורים מכפר עד שירצה את חברו, העברות של בן-אדם לחברות זה הרבה פעמים ענין של ממון, אדם יעשה חשבון אם הוא חייב למישהו, ועל פי רוב בטלפון אחת אתה יכול לתקן תשלפן אליו ותאמר לו עשינו עסקה ביחד יתכן שאני חייב לך משהו, אני רוצה לשלם, לפעמים יש רק ספק אז תבקש מחילה, או תתפטר. גם תאמר לו שאם להיפך אם אתה אולי חייב לי, אני מוחל לך. ובמחילה כזו הכל נגמר. לפעמים לתקן זה כל כך פשוט, שוברים קצת את הבושה וזוכים לתקן.

יש דבר מאוד חמור אמנם הוא לא מוסכם אבל צריך לחוש לו. יש אומרים שכשיש עבירות בין אדם לחברו אין יום הכיפורים מכפר אפילו לא על עבירות של בן-אדם למקום. אמנם אנחנו ברסלבים לא אוהבים כזה דיבור חריף, כי לפחות שעבירות בין-אדם למקום כפשט המשנה כן יתכפר לנו, אבל כדאי וצריך לחשוש לדבר. ובפרט שבכל עוון שבין-אדם לחברו יש בו גם כן עוון בין-אדם למקום. ובעיקר מה שאנחנו רוצים באלול, זה למעשה זה להתעורר, ולעבוד את הקב"ה יותר טוב, לנצח את היצר הרע, אמן ואמן.

שבת שלום ומבורך עריכה: ליאור גבע

(מוקדש לע"נ צביה בת סאלם – צדוק בן צאלח – חיים בן מוסא ז"ל ת.נ.צ.ב.ה)

לעילוי נשמת אברהם פואד בן אילנה הלה ז"ל / ולעילוי נשמת: חממה בת סאלם ז"ל)

הדין 'המחליף פרה בחמור' הוא תורה, ומכל שכן קְשָׁעוּשִׁין הַדָּבָר בְּעַצְמוֹ שהוא בְּדָאֵי תוֹרָה [וכמו שְׁמִסְפָּרִין כָּל זֶה בְּשֵׁם הַבַּעַשׁ"ט] הבעל שם טוב (פר' בהר אות ה') אומר חידוש פלאי: כתוב בגמרא (בי"מ ק:) "המחליף פרה בחמור", וכשאני קורא את המשנה הזאת, אני מקבל על כל מילה ומילה שכר שללימוד תורה. ולכן זה ק"ו, אם רק אמרת את זה אתה מקבל שכר של לימוד תורה, ק"ו אם אתה עושה את זה בפועל, שאתה מחליף פרה בחמור, שזה נחשב לתורה.

כיצד יתכן שהמחליף פרה בחמור זה לימוד תורה

יש. אבל זה קל וחומר מאוד פלאי ואיך אפשר ליישב את זה בשכל? שגם החלפת פרה בחמור תחשב לימוד תורה. מסביר רבינו שהסוד הוא, שאם כל פעולה ופעולה שאתה עושה במשא-ומתן שלך, אתה בראש בפנימיות המחשבה שלך – אתה חושב על הדינים שיש כאן במשא-ומתן הזה, אז כל המשא-ומתן שלך נחשב לתורה. כל אדם שמתעסק בעסק ומעביר את הדינים של חושן משפט ששייכים לעסק שלו, האם אני בדבר הזה נוהג ישר? האם יש פה אונאה או איסור ריבית, האם יש פה גזל וכו', יוצא שכל המשא ומתן שלו הוא תורה. ובשביל זה צריך ללמוד הרבה תורה, כל אדם שעוסק במשא-ומתן, צריך ללמוד את הדינים ששייכים למשא ומתן שלו, ואז המשא ומתן הגשמי שאתה עושה, הם נהפכות לתורה.

והשאלה, אם אדם לא עשה את זה, שלא חשב במשא ומתן שלו על דיני התורה, איך הופכים את המשא-ומתן שלו להיות תורה? אז ע"י שיש דין תורה זה נהפך להיות תורה. אני מצאתי ראיה נפלאה לדברים האלה. יש הרבה ספרי שו"ת בעיקר בעניינים של חושן משפט. והשאלות הם סיפור דברים, שהיה מעשה כך וכך בין ראובן לשמעון, והטענה של ראובן כך, ושמעון טוען כך, ולפעמים רק השאלה מתפרשת על פני עמוד שלם בכתב רש"י צפוף, שבו הרב מספר לנו מה היתה השאלה? ואז אני קורא את העמוד הזה עם כל השקרים וכל הרמאויות וכל הבלאגן, והוא נכנס לכל מיני פרטים טכניים, האם מקיימים מצוות לימוד תורה בכל מילה שאתה קורא? התשובה היא כן. כל מילה שקראת בסיפור של השאלה זה נהפך להיות תורה. ולמה? כי ברגע שהסיפור מגיע לפני הדינים ובפרט אם הוא נכתב, הוא הופך להיות תורה ממש. ואז הסיפור של ראובן ושמעון וכל הביזנס שלהם נעשה תורה.

למה הם היו צריכים להגיע לדין תורה? אומר רבינו סוד גדול: בגלל שבשעת המשא-ומתן שלהם הם לא קישרו את המשא-ומתן שלהם לתורה. אז איך מתקנים את זה? מביאים את זה לדיינים, והדיינים כבר יכניסו את כל המשא ומתן שלהם בתורה בגמרא בשולחן ערוך, בראשונים, באחרונים ובפסק הלכה, עד שכל מה שעשית, הכל הכל נהפך לתורה.

עוד אומר רבינו: מתי אדם זוכה בדין תורה, ומתי לא? כי הרי גם אם אדם זוכה בדין תורה הוא היה מעדיף שלא היה דין את כל הסיפור הזה. אני זוכר על עצמי שפעם הראשונה שהייתי בדין תורה כל כך התביישתי, שיש לי מישהו שיש לי איתו טענות, ולכן אומר רבינו שזה עונש, ולמה? בגלל שאם לא חשבת במשא-ומתן את דיני תורה שנמצאים בו, אז צריך שהדיינים יעשו בשבילך את העבודה הזאת, שהם מכניסים את כל המשא-ומתן שלך לתורה, לראות מה עשית על פי דין ומה לא על פי דין. ואם גם ח"ו שיקרת במשא-ומתן, אתה גם יוצא חייב בדין תורה, וזה כבר עונש כפול.